

Wyrok Sądu Okręgowego w Poznaniu

z dnia 21 stycznia 2020 r.

IV Ka 1093/19

Przewodniczący: Sędzia Hanna Bartkowiak.

1 Protokolant: prot. sąd. Katarzyna Szymanek

2 przy udziale Prokuratora Prokuratury Okręgowej w Poznaniu Arkadiusza Dzikowskiego

Sąd Okręgowy w Poznaniu IV Wydział Karny-Odwoławczy po rozpoznaniu w dniu 21 stycznia 2020 r. sprawy B. B. oskarżonego z art. 190a § 1 k.k. na skutek apelacji wniesionej przez obrońcę oskarżonego

3 od wyroku Sądu Rejonowego w Trzciance z dnia 1 sierpnia 2019 r., sygn. akt II K 446/17

1. Utrzymuje w mocy zaskarżony wyrok.

2. Zasądza od oskarżonego na rzecz Skarbu Państwa koszty sądowe za postępowanie odwoławcze w kwocie 20 zł, w tym wymierza mu opłatę za II instancję w kwocie 300 zł.

UZASADNIENIE

1. CZĘŚĆ WSTĘPNA

0.11.1. Oznaczenie wyroku sądu pierwszej instancji Wyrok Sądu Rejonowego w Trzciance z dnia 1 sierpnia 2019 r., sygn. akt II K 446/17

0.11.2. Podmiot wnoszący apelację

oskarżyciel publiczny albo prokurator w sprawie o wydanie wyroku łącznego

oskarżyciel posiłkowy

oskarżyciel prywatny

obrońca

oskarżony albo skazany w sprawie o wydanie wyroku łącznego

inny

0.11.3. Granice zaskarżenia

0.11.3.1. Kierunek i zakres zaskarżenia

na korzyść

na niekorzyść

w całości

w części

co do winy

co do kary

co do środka karnego lub innego rozstrzygnięcia albo ustalenia

0.11.3.2. Podniesione zarzuty Zaznaczyć zarzuty wskazane przez strony w apelacji

art. 438 pkt 1 k.p.k. - obraza przepisów prawa materialnego w zakresie kwalifikacji prawnej czynu przypisanego oskarżonemu

art. 438 pkt 1a k.p.k. - obraza przepisów prawa materialnego w innym wypadku niż wskazany w art. 438 pkt 1 k.p.k., chyba że pomimo błędnej podstawy prawnej orzeczenie odpowiada prawu

art. 438 pkt 2 k.p.k. - obraza przepisów postępowania, jeżeli mogła ona mieć wpływ na treść orzeczenia

art. 438 pkt 3 k.p.k. - błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, jeżeli mógł on mieć wpływ na treść tego orzeczenia

art. 438 pkt 4 k.p.k. - rażąca niewspółmierność kary, środka karnego, nawiązki lub niesłusznego zastosowania albo niezastosowania środka zabezpieczającego, przepadku lub innego środka

art. 439 k.p.k.

brak zarzutów

0.11.4. Wnioski

uchylenie

zmiana

2. Ustalenie faktów w związku z dowodami przeprowadzonymi przez sąd odwoławczy

0.12.1. Ustalenie faktów

0.12.1.1. Fakty uznane za udowodnione Lp.

Oskarżony Fakt oraz czyn, do którego fakt się odnosi Dowód Numer karty

0.12.1.2. Fakty uznane za nieudowodnione Lp.

Oskarżony Fakt oraz czyn, do którego fakt się odnosi Dowód Numer karty

0.12.2. Ocena dowodów

0.12.2.1. Dowody będące podstawą ustalenia faktów Lp. faktu z pkt 2.1.1

Dowód Zwięźle o powodach uznania dowodu

0.12.2.2. Dowody nieuwzględnione przy ustaleniu faktów

(dowody, które sąd uznał za niewiarygodne oraz niemające znaczenia dla ustalenia faktów)

Lp. faktu z pkt 2.1.1 albo 2.1.2

Dowód Zwięźle o powodach nieuwzględnienia dowodu

. STANOWISKO SĄDU ODWOŁAWCZEGO WOBEC ZGŁOSZONYCH ZARZUTÓW i wniosków Lp.

Zarzut

3.1.

Obraza prawa materialnego - art. 190a § 1 k.k. poprzez błędną wykładnię przyjętą przez Sąd Rejonowy polegająca na uznaniu, że zachowania sprawcy aby wypełniać znamiona przestępstwa z art. 190a § 1 k.k. nie muszą być adresowane bezpośrednio do osoby pokrzywdzonego lub osoby dla niego najbliższej.

zasadny

częściowo zasadny

niezasadny Zwięźle o powodach uznania zarzutu za zasadny, częściowo zasadny albo niezasadny Wbrew stanowisku apelującego dla wyczerpania wszystkich ustawowych znamion przestępstwa tzw. "stalkingu" z art. 190a § 1 k.k. nie jest konieczne by wszystkie

zachowania sprawcy mieszczące się w pojęciu "uporczywego nękania" miały miejsce jedynie w bezpośrednich relacjach pomiędzy sprawcą a pokrzywdzonym. Gdyby przyjąć takie rozumienie przytoczonego przepisu należałoby wyłączyć z zakresu zastosowanie tej normy prawnej wszelkie sytuacje, w których dochodzi do uporczywego nękania danej osoby w "sieci" za pośrednictwem internetu. Taka konstatacja byłaby sprzeczna z założeniami ustawodawcy przyświecającymi przy wprowadzaniu tego przepisu do kodeksu karnego oraz jednocześnie, całkowicie niedostosowania do realiów dzisiejszych czasów. Nie można tracić z pola widzenia, iż aktualnie w dobie mocno rozwiniętej cyfryzacji społeczeństwa łatwiej jest sprawcy wywołać w pokrzywdzonym poczucie zagrożenia lub istotnie naruszyć jego prywatność poprzez uporczywe działania w internecie niż w spotkaniach z pokrzywdzonym, czy osobami z kręgu jego najbliższych znajomych w tzw. realu. Samo literalne brzmienie przepisu art. 190a § 1 k.k. również nie pozwala na postawienie wniosków zgodnych z twierdzeniami obrońcy. Norma prawna wyrażona w tym miejscu sankcjonuje bowiem zachowanie mogące być zakwalifikowane jako "uporczywe nękanie", które to zachowanie ma być nakierowane na osobę pokrzywdzonego. Znamiennym jest, że obrońca przyznał to sam w uzasadnieniu apelacji, odwołując się do treści uzasadnienia wyroku Sądu Rejonowego w Trzciance z dnia 28 sierpnia 2018 r., sygn. akt II K 674/17 utrzymanego w mocy wyrokiem Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 27 lutego 2019 r., IV Ka 1165/18 (sprawa również przeciwko oskarżonemu B. B.). Dla Sądu odwoławczego nie ulega zatem wątpliwości, że zachowanie sprawcy może być podjęte w sieci internetowej (a zatem nie tylko w korespondencji adresowanej do pokrzywdzonego czy podczas bezpośredniej z nim styczności oskarżonego), jednakże musi ono wyczerpywać wszystkie znamiona przestępstwa z art. 190a § 1 k.k. Oznacza to po pierwsze, że zachowanie sprawcy musi mieścić się w katalogu "uporczywego nękania", po drugie być nakierowane na osobę pokrzywdzonego i po trzecie wywoływać skutek w postaci wzbudzenia u pokrzywdzonego uzasadnionego okolicznościami poczucia zagrożenia lub istotnego naruszenia jego prywatności. Warto dodać, że zbieżne z powyżej zaprezentowanym stanowiskiem są zapatrywania przedstawicieli doktryny, którzy wyrażają pogląd, że publikowanie różnych treści na temat pokrzywdzonego (np. w sieci internetowej), czy wypytywanie o ofiarę w jej otoczeniu może wyczerpywać znamiona przestępstwa z art. 190a § 1 k.k. (vide. V. Konarska-Wrzošek (red.), Kodeks karny. Komentarz, wyd. II, Lex; M. Budyn-Kulik, Kodeks karny. Komentarz do zmian wprowadzonych ustawą z dnia 25 lutego 2011 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny). Sąd Okręgowy, podobnie jak Sąd Rejonowy, nie miał żadnych wątpliwości, że kwestionowane w apelacji obronnej zachowanie oskarżonego w postaci: publikowania na swoim koncie na portalu facebook.com wpisów, w których obrażał pokrzywdzonego słowami powszechnie uznawanymi za wulgarne i obraźliwe, szantażowanie pokrzywdzonego grożąc ujawnieniem i upublicznieniem informacji o jego życiu prywatnym i intymnym, nakłanianie do powrotu do wspólnego związku, publikowanie na stronach internetowych zdjęć z wizerunkiem pokrzywdzonego bez jego zgody, upublicznienie na swoim profilu na portalu (...) oraz portalu (...) filmów, w których ujawniał informacje z życia prywatnego i intymnego pokrzywdzonego, nawiązywanie kontaktu za pośrednictwem portalu (...) ze znajomymi pokrzywdzonego w celu ujawnienia im informacji z jego życia prywatnego oraz pozyskiwania informacji o pokrzywdzonym, łącznie wraz z pozostałymi zachowaniami przypisanymi B. B. w zaskarżonym wyroku wyczerpywały wszystkie ustawowe znamiona

przestępstwa z art. 190a § 1 k.k. Wszystkie te działania były bowiem nakierowane na osobę pokrzywdzonego i miały na celu wzbudzenie w nim uzasadnionego okolicznościami poczucia zagrożenia (choćby wywołanie strachu przed opublikowaniem przez oskarżonego jeszcze większej ilości informacji o życiu prywatnym i intymnym T. D.), a dodatkowo istotnie naruszały one prywatność pokrzywdzonego, ponieważ nieograniczony praktycznie krąg osób mógł powziąć wiedzę o szczegółach intymnego związku z transseksualnym B. B., na co pokrzywdzony nie wyrażał zgody. Należy jeszcze wyjaśnić, że wskazanie Sądu Rejonowego odnośnie tego, że pojedyncze zachowania oskarżonego objęte zaskarżonym wyrokiem nie wyczerpywałyby wszystkich znamion z art. 190a § 1 k.k., a rozpatrywane łącznie stanowiły już przestępstwo sankcjonowane w tym przepisie nie wywodziło się z tego, jak błędnie przyjmuje do swych rozważań apelujący, że poszczególne zachowanie nie były nakierowane na osobę pokrzywdzonego, a rozpatrywane sumarycznie mogły być już za takie uznane. Uwaga Sądu I instancji związana była natomiast ze słusznym stwierdzeniem, że zachowania te oceniane jednostkowo, odrębnie od siebie nie wyczerpywałyby znamienia "uporczywości", do którego spełnienia wymaga się by działanie bądź zaniechanie sprawcy było intensywne, nieustępliwe, nachalne, by odbywało się wbrew woli pokrzywdzonego oraz trwało określony długi czas. Wszystkie te cechy z pełnym przekonaniem można odnaleźć przy analizie ogółu aktywności oskarżonego B. B. objętych wyrokiem Sądu Rejonowego. Natomiast badanie pod tym kątem pojedynczych, oderwanych od siebie zachowań byłoby zabiegiem całkiem nieprawidłowym, wypaczającym istotę stalkingu.

Odnosząc się w dalszym ciągu krytycznie do twierdzeń apelującego należy wskazać, że Sąd I instancji w żadnym miejscu nie stwierdził, że którekolwiek z zachowań oskarżonego B. B. nie było nakierowane na osobę pokrzywdzonego. Takiego wydzwisku nie mogła przy tym mieć uwaga Sądu I instancji o braku skierowania części zachowań bezpośrednio do pokrzywdzonego, co oznaczało tylko tyle, że bezprawne wypowiedzi, wpisy, filmiki nie zostały użyte przez oskarżonego w bezpośredniej korespondencji z pokrzywdzonym tylko w ramach wpisów internetowych na różnych portalach. Sąd Okręgowy zwraca jeszcze uwagę obrońcy na powszechnie znany fakt, że wszelka aktywność danej osoby w sieci internetowej jeżeli nie zostanie odpowiednio zabezpieczona to jest widoczna dla nieograniczonego kręgu osób, w tym przede wszystkim osób obserwujących dany profil. Pokrzywdzony T. D. bez problemu mógł więc zapoznać się z treściami umieszczanymi na poszczególnych portalach przez oskarżonego. Podobnie każda osoba z kręgu znajomych pokrzywdzonego mogła poznać wszystkie informacje z życia prywatnego i intymnego T. D. rozpowszechniane przez B. B. Stąd ujęcie wśród czynności przypisanego oskarżonemu występku takich przykładowo jak: "publikowanie", "rozpowszechnianie" czy "upublicznienie" było w pełni zasadne zarówno pod względem faktycznym jak i prawnym. Analiza prawna zachowań oskarżonego wymaga dopełnienia o spojrzenie na stronę podmiotową działań zarzucanych oskarżonemu. To zaś nie pozostawia najmniejszych wątpliwości, że wszelkie podejmowane przez oskarżonego zabiegi dotyczące osoby T. D., ujęte w opisie czynu przypisanego w zaskarżonym wyroku miały na celu dotarcie do pokrzywdzonego i wywarcie na nim odpowiedniego wrażenia. Warto jeszcze w tym miejscu dostrzec okoliczność, że te nazwijmy je roboczo "pośrednie formy sprawcze" pojawiły się po tym jak oskarżony został mocno ograniczony w możliwości bezpośredniego kontaktu z T. D., który zmienił numer telefonu,

blokował podsądnemu dostęp do kont na (...), zbywał w korespondencji mailowej. Różnorakie działania oskarżonego w swym wyrazie i treści służyły dotarciu do pokrzywdzonego. Oskarżona nie przebierała w środkach (np. podszywała się pod inne osoby aby porozmawiać z pokrzywdzonym, zakładała fikcyjne konta mailowe) aby mimo wyraźnego sprzeciwu ze strony pokrzywdzonego docierać do niego czy to przez internet czy przez znajomych T. D., przykładowo ujawniając informacje o jego życiu prywatnym, sferze seksualnej, kierując obraźliwe słowa i stosując szantaż psychiczny. Wszystkie te działania były ewidentnie złośliwe, wręcz perfidne, a służyć miały pogwałceniu pokrzywdzonego, dokuczeniu mu. Wszystkie te zachowania, w tym te kwestionowane przez obronę jako elementy składowe przestępstwa z art. 190a § 1 k.k. były zatem nakierowane na osobę pokrzywdzonego i zwrócone przeciwko niemu. Dla bytu przestępstwa z art. 190a § 1 k.k. nie ma zaś znaczenia, czy sprawca ma zamiar wykonać swoje groźby. Szczególne nastawienie psychiczne wyraża się w nieustępliwości, chęci postawienia na swoim (obojętne z jakich pobudek), podtrzymywaniu własnego stanowiska na przekór ewentualnym próbom jego zmiany np. ze strony pokrzywdzonego (por. uchwała Sądu Najwyższego z 9 czerwca 1976 r., VI KZP 13/75, OSNKW 1976, Nr 7-8, poz. 86; wyrok Sądu Najwyższego z 24 listopada 1970 r., V KRN 437/70, OSNKW 1971, Nr 3, poz. 37) Reasumując wszystko powyższe, Sąd Rejonowy nie dopatrywał się żadnej obrazy prawa materialnego po stronie Sądu Rejonowego w zakresie zastosowanego przepisu art. 190a § 1 k.k.

Wniosek Zmiana zaskarżonego wyroku poprzez uniewinnienie oskarżonego ewentualnie uchylenie wyroku w całości oraz przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

zasadny

częściowo zasadny

niezasadny Zwięźle o powodach uznania wniosku za zasadny, częściowo zasadny albo niezasadny.

Brak podstaw do uwzględnienia wniosków z uwagi na niezasadność omówionego zarzutu. Kontrola instancyjna nie potwierdziła żadnych uchybień prawa materialnego w zaskarżonym wyroku, a tym samym brak było podstaw dla wydania wyroku reformatoryjnego, a tym bardziej jego uchylenia i przekazania sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Lp.

Zarzut

3.2.

Rażąca niewspółmierność orzeczonej kary 1 roku i 6 miesięcy ograniczenia wolności.

zasadny

częściowo zasadny

niezasadny Zwięźle o powodach uznania zarzutu za zasadny, częściowo zasadny albo niezasadny Obrońca upatrywał rażącej niewspółmierności orzeczonej kary w uwzględnieniu przez Sąd Rejonowy przy wymiarze kary takich zachowań oskarżonego, które w ocenie apelującego nie wyczerpywały wszystkich ustawowych znamion przestępstwa z art. 190a § 1 k.k. Z uwagi na fakt, że zarzut obrazy prawa materialnego okazał się chybiony, a tym samym Sąd Rejonowy prawidłowo uwzględnił przy wymiarze kary wszystkie zachowania podsądnego objęte wyrokiem nie można było z tego powodu upatrywać niewspółmierności orzeczonej kary ograniczenia wolności. Na sądowy wymiar kary miały zatem również

pełnoprawny wpływ okoliczności dotyczące zachowań oskarżonego w postaci publikowania na swoim koncie na portalu (...) wpisów, w których obrażał pokrzywdzonego słowami powszechnie uznawanymi za wulgarne i obraźliwe, szantażowania pokrzywdzonego groźbami ujawnienia i upublicznienia informacji o jego życiu prywatnym i intymnym, nakłaniania do powrotu do wspólnego związku, publikowania na stronach internetowych zdjęć z wizerunkiem pokrzywdzonego bez jego zgody, upubliczniania na swoim profilu na portalu (...) oraz portalu (...) filmów ujawniających informacje z życia prywatnego i intymnego pokrzywdzonego, nawiązywanie kontaktu za pośrednictwem portalu facebook.com ze znajomymi pokrzywdzonego w celu ujawnienia im informacji z jego życia prywatnego oraz pozyskiwania informacji o pokrzywdzonym.

Sąd Okręgowy po dokonaniu weryfikacji współmierności orzeczonej oskarżonemu zaskarżonym wyrokiem kary i po przeanalizowaniu okoliczności kontrolowanej sprawy i uwzględnieniu danych osobopoznawczych o sprawcy, doszedł do wniosku, że wymierzona wobec oskarżonego kara pod względem rodzaju i wysokości była ze wszech miar celowa, oczekiwana i sprawiedliwa. Na całkowitą akceptację zasługiwały bowiem przedstawione precyzyjnie przez Sąd Rejonowy przesłanki jakie zadecydowały o wymiarze kary, kary adekwatnej do czynu jakiego dopuścił się oskarżony B. B. Sąd Rejonowy wziął pod uwagę szerokie spektrum okoliczności obciążających, nie dopatrując się po jego stronie znaczących okoliczności łagodzących. Przepięstwo z art. 190a § 1 k.k. zagrożone jest karą pozbawienia wolności do lat 3. Sąd Rejonowy nie orzekł jednak w stosunku do oskarżonego takiej rodzajowo sankcji tylko stosując art. 37a k.k. wymierzył karę 1 roku i 6 miesięcy ograniczenia wolności polegającą na wykonywaniu nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 30 godzin w stosunku miesięcznym. Tak ukształtowana kara ma przynieść efekt wychowawczy wobec sprawcy i prewencyjny i nie mogła być uznana za nadmiernie surową. Przeciwnie, trafnie odzwierciedla ona winę oskarżonego, szkodliwość społeczną zachowania i oddaje właściwie społeczny sprzeciw dla sprawcy tej kategorii przestępstw.

Wniosek Uchylenie wyroku w całości oraz przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

zasadny

częściowo zasadny

niezasadny Zwięźle o powodach uznania wniosku za zasadny, częściowo zasadny albo niezasadny.

Brak podstaw do uwzględnienia wniosków z uwagi na niezasadność zarzutu.

4. OKOLICZNOŚCI PODLEGAJĄCE UWZGLĘDNIENIU Z URZĘDU

1.

Zwięźle o powodach uwzględnienia okoliczności

5. ROZSTRZYGNIĘCIE SĄDU ODWOŁAWCZEGO

0.15.1. Utrzymanie w mocy wyroku sądu pierwszej instancji

0.11.

Przedmiot utrzymania w mocy Wyrok Sądu I instancji utrzymano w mocy w całości.

Zwięźle o powodach utrzymania w mocy Powodem utrzymania wyroku w mocy jest całkowita niezasadność zarzutów apelacji obrońcy oskarżonego, jak też brak podstaw

wskazanych w art. 439, 440 i 455 k.p.k., uzasadniających zmianę lub uchylenie wyroku poza granicami zarzutów i wniosków apelacji.

0.15.2. Zmiana wyroku sądu pierwszej instancji

0.0.11.

Przedmiot i zakres zmiany Zwięźle o powodach zmiany

0.15.3. Uchylenie wyroku sądu pierwszej instancji

0.15.3.1. Przyczyna, zakres i podstawa prawna uchylenia

1.1.

art. 439 k.p.k.

Zwięźle o powodach uchylenia

2.1.

Konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu w całości

art. 437 § 2 k.p.k.

Zwięźle o powodach uchylenia

3.1.

Konieczność umorzenia postępowania

art. 437 § 2 k.p.k.

Zwięźle o powodach uchylenia i umorzenia ze wskazaniem szczególnej podstawy prawnej umorzenia

4.1.

art. 454 § 1 k.p.k.

Zwięźle o powodach uchylenia

0.15.3.2. Zapatrywania prawne i wskazania co do dalszego postępowania

0.15.4. Inne rozstrzygnięcia zawarte w wyroku Punkt rozstrzygnięcia z wyroku Przytoczyć okoliczności

6. Koszty Procesu Punkt rozstrzygnięcia z wyroku Przytoczyć okoliczności

2.

Zgodnie z art. 636 § 1 k.p.k. w razie nieuwzględnienia środka odwoławczego wniesionego ze strony oskarżonego ma on obowiązek ponieść koszty procesu. Koszty te zgodnie z art. 616 § 1 k.p.k. obejmują: koszty sądowe na które składają się wydatki poniesione przez Skarb Państwa od chwili wszczęcia postępowania oraz opłaty.

Sąd Okręgowy zasądził od oskarżonego na rzecz Skarbu Państwa koszty sądowe za postępowanie odwoławcze w całości (na co złożył się ryczałt za doręczenie pism w kwocie 20 zł - § 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 czerwca 2003 r. w sprawie wysokości i sposobu obliczania wydatków Skarbu Państwa w postępowaniu karnym - t.j. Dz. U. z 2013 r. poz. 663) i wymierzył mu opłatę za II instancję w wysokości 300 zł (wysokość opłaty wynika z art. 1, art. 2 ust. 1 pkt 4 w zw. z ust. 2 i art. 8 ustawy z dnia 23 czerwca 1973 r. o opłatach w sprawach karnych (t.j. Dz. U. z 1983 r. Nr 49, poz. 223 z późn. zm.). Sąd Okręgowy uznał, iż oskarżony winien zadośćuczynić swoim obowiązkom finansowym względem Skarbu Państwa, który koszty te wydatkował. Oskarżony jest osobą zdrową i młodą, deklaruje uzyskiwanie stałych dochodów w znacznej wysokości. Nie ma zatem najmniejszych powodów, aby odstąpić od zasady ponoszenia kosztów procesu karnego przez oskarżonego, co może mieć miejsce jedynie w sytuacjach wyjątkowych, kiedy zobowiązany

z uwagi na swą sytuację życiową, rodzinną nie ma środków pieniężnych, które bez uszczerbku dla utrzymania siebie czy rodziny mógłby uiścić na rzecz Skarbu Państwa.